



## TÜRK İSTİKLAL HARBİ'NDE BATI CEPHESİ'NDE BİR İHTİYAT KUVVETİ: MECLİS MUHAFAZ TABURU (1920-1923)

### A RESERVE FORCE ON THE WESTERN FRONT IN THE TURKISH WAR OF INDEPENDENCE: ASSEMBLY GUARD BATTALION (1920-1923)

GÜZİN ÇAYKIRAN\*

#### ÖZ

1918 yılı sonuna doğru Türk Millî Mücadelesi başladığı zaman askerî bir direnişin yanında siyasal anlamda da birçok teşkilatlanma meydana getirilmiştir. Bu teşkilatlanmalar, Millî Mücadele'yi organize etmek adına askerî kararlar alabilirken siyasal anlamda da bu mücadeleyi yönetmişlerdir. Bunlardan biri Erzurum Kongresi'nde kurulan Heyet-i Temsiliye idi. 27 Aralık 1919'da Mustafa Kemal Paşa ile Ankara'ya gelen Heyet-i Temsiliye çalışmalarını buradan yürütmüştü. Bu süre zarfında İtilaf Kuvvetleri tarafından İstanbul işgal edilmiş ve Osmanlı Mebusan Meclisi dağıtılmıştı. Bu minvalde 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi açılmıştı. Meclis başkanlığına ise Millî Mücadele'nin önderi Mustafa Kemal Paşa seçilmişti. Meclis'in açılmasından sonra 18 Temmuz 1920'de Meclis Muhafız Taburu kurulmuştu. Bu tabur, teşkil edildikten sonra kimi zaman Ankara'da Meclis'i ve Mustafa Kemal Paşa'yı koruma görevi yapmış kimi zaman da Batı Cephesi'nde ihtiyat birliği olarak o cephe bu cephe demeden muharebelere katılmıştı. Bu çalışmada Türk İstiklal Harbi başladıktan sonra 23 Nisan 1920'de açılmış olan Büyük Millet Meclisi'nin ilk koruma taburu olan Meclis Muhafız Taburu'nun Batı Cephesi'ndeki faaliyetleri ele alınmıştır. Söz konusu çalışmanın ana kaynaklarını Milli Savunma Bakanlığı (MSB) Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi'nden temin edilen belgeler oluşturmaktadır. Ayrıca literatürde yer alan çeşitli çalışmalardan da yararlanılmıştır. Söz konusu belge ve bilgiler, nitel ve nicel yöntemi ile analiz edilerek çalışma ortaya konulmuştur.

#### ABSTRACT

By the end of 1918, when the Turkish War of Independence had begun, many organizations were formed politically, apart from the occurrence of a military resistance. While these organizations were able to make military decisions to organize the Turkish War of Independence, they also managed to conduct the war in political terms. One of them was the Delegation of Representatives [Heyet-i Temsiliye] established at the Erzurum Congress. Having arrived in Ankara with Mustafa Kemal Pasha on 27 December 1919, the Delegation of Representatives carried out its activities from that city. In the meanwhile, İstanbul was occupied and the Ottoman Parliament was dissolved by the Entente Powers. Turkish Grand National Assembly was thus opened on 23 April 1920 and Mustafa Kemal Pasha, the leader of the Turkish War of Independence, was elected as the President. On 18 July 1920, subsequent to the inauguration of the Assembly, the Assembly Guard Battalion was formed. Upon its activation, this battalion either served as the guard unit of the Assembly and Mustafa Kemal Pasha in Ankara or participated in battles on the Western Front as the reserve unit without discriminating between any battlefield. This study examines the activities of the Assembly Guard Battalion on the Western Front as the first guard battalion of the Turkish Grand National Assembly, which was inaugurated on 23 April 1920 following the commencement of the Turkish War of Independence. The main sources of the study in question are the documents obtained from the archives of the Archives and Military History Department of Turkish Ministry of National Defence (MND). In addition, various studies in the literature were also used in this study, which is the outcome of an analysis of the mentioned documents and information through qualitative and quantitative methods.

**Anahtar Kelimeler:** Harp Tarihi, İsmail Hakkı Bey (Tekçe), Meclis Muhafız Taburu, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Türk İstiklal Harbi.

**Keywords:** Assembly Guard Battalion, İsmail Hakkı Bey (Tekçe), Turkish Grand National Assembly, Turkish War of Independence, War History.

\* Dr., MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi (ATASE), Askerî Tarih Uzmanı, guzincaykiran@gmail.com, ORCID: 0000 0002 8524 8405.

## Extended Abstract

After the signing of the Mudros Armistice on 30 October 1918, the Allied powers began occupying Anatolia depending on Article 7 of the Armistice without wasting any time. These occupations, which first began on the Southern Front, would then spread to every part of Anatolia. Waging an unconventional warfare, the Turkish Nationalist Forces, namely Kuvayimilliyeye, resisted the invasions initially. As this resistance continued, together with the Greek occupation of İzmir on 15 May 1919 and Mustafa Kemal Pasha's setting foot in Samsun on 19 May 1919, the Turkish War of Independence would become more organized. Acting in this vein, Mustafa Kemal Pasha reacted to the occupations by issuing a circular in Havza on 28 May 1919. In his circular issued in Amasya on 22 June 1919, he stated that independence would be based on the nation's perseverance and determination. With this motive in mind, Mustafa Kemal Pasha moved from Amasya to Erzurum, where mandate and patronage within the national borders was refused at the congress convened under his chairmanship (Erzurum Congress on 23 July – 7 August 1919). Besides, Heyet-i Temsiliye [the Delegation of Representatives], the first executive body of the Turkish War of Independence, was established at this congress. At the congress held in Sivas between 4-11 September 1919, all national associations in Anatolia were gathered under a single roof. Heyet-i Temsiliye, headed by Mustafa Kemal Pasha, came to Ankara on 27 December 1919 and Ankara became the center of the Turkish War of Independence as of that date. While these developments were experienced in Anatolia, the Ottoman Parliament in İstanbul adopted the National Pact on 28 January 1920 and announced its decisions to the world. Disturbed by these news, the Allied powers invaded İstanbul on 16 March 1920 and dissolved the last Ottoman Parliament on 11 April. Upon the dissolution of the Parliament, Turkish Grand National Assembly was inaugurated in Ankara on 23 April 1920 and Mustafa Kemal Pasha was elected as the President of the Assembly. Furthermore, the Government of Turkish Grand National Assembly (Ankara Government) of 11 people was established in this Assembly.

Together with these developments, Kuvayi Milliye forces were fighting against the Greek and the French on the Western and Southern Fronts while the troops of the 15th Corps under the command of Kazım Karabekir Pasha were fighting against the Armenians on the Eastern Front. As a result of the successful battles fought by the Turkish forces on the Eastern Front, Armenia had to sign the Treaty of Alexandropol (Gümri) with the Ankara Government on 3 December 1920. After the signing of the Treaty, battles on the Eastern Front were over and some of the forces there were assigned to the command of the Western Front. The occupations on the Southern Front, which began at the end of 1918, continued until October 1921. The French, partially able to resist on that front, began to withdraw from the front line after signing the Ankara Agreement with the Ankara Government on 20 October 1921. As peace talks with the French began, some forces on the Southern Front were sent to be put under the command of the Western Front.

On the Western Front, the Greek had begun to spread their occupation to the east of Anatolia. The formation of the regular Turkish Army attempted to halt these occupations more operationally. With the First Battle of İnönü (9-11 January 1921) and the Second Battle of İnönü (23 March-1 April 1921) on the Western Front, the Greek were repulsed to the west. The Greek forces, however, re-attacked and advanced to the west of Sakarya River in the Battles of Aslıhanlar-Dumlupınar (8-15 April 1921) and Kütahya-Eskişehir (10-25 July 1921). At the Pitched Battle of Sakarya (23 August-13 September 1921), the Greek forces, heading for Ankara and faced with the successful deeds of the Turkish Army at the battle, were forced back to the west of Sakarya River and retreated to the Kütahya-Eskişehir line. Holding its position on this line, the Turkish Army had prepared for an offensive for 10,5 months and succeeded in expelling the Greek from Anatolia altogether through the Great Offensive (26-30 August 1922). Finally, thanks to this offensive, the military stage of the Turkish War of Independence had come to an end.

Among the forces that have served in the Turkish War of Independence takes place the Assembly Guard Battalion as well. After the inauguration of the Turkish Grand National Assembly on 23 April 1920, this battalion was formed to protect the Assembly and its President Mustafa Kemal Pasha. Besides, it rushed to any part of the Western Front to serve as a reserve unit wherever there was a need to stop the Greek Army's offensive. During the preparations for the battles, it returned to Ankara and continued to protect the Assembly and its President Mustafa Kemal Pasha. Having participated in the Battle of II. İnönü, Battles of Aslıhan-Dumlupınar, Battles of Kütahya-Eskişehir, the Pitched Battle of Sakarya and the Great Offensive, the Assembly Guard Battalion pursued the disbanding Greek forces until Mudanya and took them as captives in the operations initiated following the Great Offensive. Upon the completion of the military stage of the Turkish War

of Independence, the Assembly Guard Battalion returned to Ankara on 1 March 1923 and resumed its mission of protecting the Assembly.

## Giriş

30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi imzalandıktan kısa bir süre sonra Anadolu'nun birçok bölgesi İtilaf kuvvetleri tarafından işgal edilmişti. Bu işgallere karşı Kuvayımillîye birlikleri direniş göstermeye başlamışken diğer taraftan da Anadolu'da millî birliği sağlamaya ve işgallerin meşru olmadığını dünya kamuoyuna duyurmaya çalışan millî cemiyetler kurulmuştu. Dolayısıyla Anadolu'da Millî Mücadele'yi hem siyasi hem de askerî açıdan yöneten iki cephe vardı. 19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a çıkmasından sonra ise bu iki cephe, tek yumruk haline gelmiştir. 9'uncu Ordu Müfettişi olarak Samsun'a ayak basan Mustafa Kemal Paşa'nın esas amacı, Anadolu'da ulusal bir örgütlenmenin yolunu açarak ulusal egemenliğe dayanan tam bağımsız bir devlet kurmaktır. Bu minvalde harekete geçen Mustafa Kemal Paşa, 23 Temmuz-7 Ağustos 1919 tarihleri arasında Erzurum'da bir kongre toplamış ve bu kongrede Millî Mücadele'nin yürütme organı olan Heyet-i Temsiliye'yi kurmuştu.<sup>1</sup> Mustafa Kemal Paşa başkanlığındaki Heyet-i Temsiliye, Sivas'ta ikinci bir kongre toplamış ve millî cemiyetleri birleştirerek Millî Mücadele'nin tek elden yürütülmesini sağlamıştı. Heyet-i Temsiliye, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya gelmiş ve Ankara, bu tarihten itibaren Millî Mücadele'nin merkezi olmuştu. Diğer taraftan İstanbul'da bulunan Osmanlı Mebusan Meclisi, 28 Ocak 1920'de Misakımillî'yi kabul etmiş ve kararlarını dünya kamuoyuna duyurmuştu. Bundan rahatsızlık duyan İtilaf Devletleri ise 16 Mart 1920'de İstanbul'u işgal ederek Osmanlı Mebusan Meclisi'ni dağıtmış ve Padişah iradesiyle Meclis, 11 Nisan'da kapatılmıştı.<sup>2</sup> Meclisin kapatılmasıyla birlikte Ankara'da 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi açılmıştı.<sup>3</sup> Meclisin başkanlığına ise Mustafa Kemal Paşa seçilmişti. Ayrıca bu Mecliste 11 kişilik, Büyük Millet Meclisi Hükümeti kurulmuştu.<sup>4</sup>

Büyük Millet Meclisi'nin açılmasıyla birlikte buranın *emniyet ve muhafazası*<sup>5</sup> da gündeme gelmişti. Çünkü kimi çevreler Meclis'in açılmasından rahatsızlık duymuş ve çeşitli isyanlar çıkarmıştı.<sup>6</sup> Bu kapsamda Mustafa Kemal Paşa'nın Ardahan'dan emrine gelen Üsteğmen İsmail Hakkı (Tümgeneral Tekçe) Efendi<sup>7</sup> tarafından 18 Temmuz 1920'de Meclis Muhafız Takımı kurulmuştur. Bu takım, dokuz manga, 81 er ve üç çavuştan oluşmaktaydı. Sonra bu takım bölük haline getirilmiş, Mustafa Kemal Paşa'nın direktifiyle de bölük, tabur şeklinde yeniden teşkilatlandırılmıştı.<sup>8</sup> Mustafa Kemal Paşa, 16 Ekim 1920'de Erkan-ı Harbiye Riyasetine (Genelkurmay Başkanlığı) bir emir göndermiş ve "üç bölüklü bir tabur teşkil edileceğini, 20'nci Kolordu Süvari Alayından makineli tüfek takımının bölükle iblağ (artırma) olunarak bu taburda 4'üncü Bölük olarak yer almasını" ve taburun "efrad açısından ikmal edilmesini" istemişti. Başlıca görevi Büyük Millet Meclisini korumak olan Meclis Muhafız Taburu'nun komutanlığına yüzbaşı rütbesine terfi etmiş olan İsmail Hakkı Efendi<sup>9</sup> getirilmişti.<sup>10</sup> Erkan-

<sup>1</sup> Ergun Aybars, "Heyet-i Temsiliye", <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/heyet-i-temsiliye/?pdf=3608>, Erişim Tarihi: 12.03.2022.

<sup>2</sup> Hasan Dinçer, "Genelgeler ve Kongreler Dönemi", *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, ed. T. F. Ertan, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2020, 90-102.

<sup>3</sup> Büyük Millet Meclisi ifadesinin başına Türkiye ifadesi, 8 Şubat 1921'de eklenmiştir. Dolayısıyla Hermeneutik tarih anlayışı kapsamında bu çalışmada mezkûr tarihten sonra Meclis'in başına Türkiye ifadesi getirilmiştir. İhsan Güneş, "Türkiye Büyük Millet Meclisi", *İslam Ansiklopedisi*, c. 41, İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, 2012, 594.

<sup>4</sup> Hasan Dinçer, "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılması ve Yeni Türk Devleti'nin Kuruluşu", *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, ed. T. F. Ertan, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2020, 105-107.

<sup>5</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi 18 Temmuz 1920-18 Temmuz 1985*, Ankara, 1985, 3.

<sup>6</sup> Büyük Millet Meclisi'ne karşı çıkan ayaklanmalar için bakınız: Hamdi Ertuna, *İstiklal Harbi'nde Ayaklanmalar 1919-1921*, c. 6, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1974.

<sup>7</sup> Osmanlı Dönemi'nde askerî rütbelere içerisinde asteğmeden yüzbaşıya kadar olan rütbelerde "efendi", binbaşı ve albaya kadar olan rütbelerde üstsubaylara "bey" ve mirlivadan müşir rütbesine kadar yükselmiş olan subaylara da "paşa" denilmiştir. Selahattin Karatamu, *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi 1908-1920*, c. 3, Ks. 6, Yay. Haz. H. Toker, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1996, 223.

<sup>8</sup> İsmail Hakkı Tekçe, *Muhafızı Atatürk'ü Anlatıyor*, Yay. Haz. Hasan Pulur, İstanbul: Kaynak Yayınları, 2000, 9, 18,

<sup>9</sup> İsmail Hakkı (Tümgeneral Tekçe); 1892'de İstanbul'da doğdu. Paşakapısı ve Topkapı Rüştiyelerinde okudu. 1910'da Kuleli Askerî Lisesine girdi ve 1912'de buradan teğmen rütbesiyle mezun oldu. İlk görev yeri 10'uncu Kolordu Komutanlığı idi. Balkan Savaşı'nın başlamasıyla 25 Ekim 1912'de Çatalca, Gelibolu ve Bolayır'da Bulgarlara karşı savaştı. Birinci Dünya Savaşı'nda Sivas'ta Tedarik-i Vesait Nakliye Komisyonunda görev aldı. Buradan 3'üncü Kafkas Tümenine görevlendirildi. 1915'te 108'inci Alayda takım komutanlığı yaptı. Buradan Sarıkamış Harekati'na katılmış ve hareket sonrası 19'uncu Tümen, 1'inci Şubesinde çalıştı. 3'üncü Kafkas Tümeni emrine verildi ve 1919'da Hart isyanını bastırma görevi aldı. 17 Nisan 1920'de refakat subayı olarak Mustafa Kemal Paşa'nın emrine gönderildi. 18 Temmuz 1920'de Meclis Muhafız Takımını kurdu. Sonra bu takım tabur seviyesine yükseltildi. 29 Mart 1921'de Batı Cephesi emrine girdi ve ilk olarak 2'nci İnönü Muharebesi'ne katıldı. Batı Cephesi'nde Aslıhanlar-Dumlupınar, Kütahya-Eskişehir, Sakarya Meydan Muharebelerine katıldı ve sonra taburuyla Ankara'ya döndü. Sonra tekrardan Batı Cephesi'ne

ı Harbiye de 20 Ekim 1920'de Müdafaa-i Millîye Vekâletine (Millî Savunma Bakanlığı), "Meclis Muhafız kıtaatının yanında bir süvari bölüğü ile karargâh kadrolarının kurulmasına izin verildiğini" bildirmişti.<sup>11</sup> 20 Ekim 1920 itibariyle Meclis Muhafız Taburu'nun 1.071 personeli ve 110 hayvanı vardı. Kadrosu, üç piyade ve bir makineli tüfek bölüğü idi.<sup>12</sup> Lord Kinross'a göre Meclis Muhafız Taburu'ndaki askerler, Karadenizli erlerden seçilmiş, "Reisin Muhafızları" olarak Meclis'in önünde nöbet tutmaya başlamışlardı.<sup>13</sup> Sonrasında bu tabura, 4'üncü Tümen Komutanlığından bir bölük daha katılmıştı.<sup>14</sup> Kasım 1920'de düzenli Türk ordusunun teşkilatlanmaya başlamasından sonra Mustafa Kemal Paşa'nın talebi doğrultusunda 9 Kasım 1920'de Meclis Muhafız Taburu'na 339 er ikmalî yapılmıştı.<sup>15</sup>

Çalışmada 18 Temmuz 1920'de kurulmuş olan Meclis Muhafız Taburu'nun Türk İstiklal Harbi'deki cephe faaliyetleri ele alınmıştır. Konu hakkında münferit bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bundan dolayı konunun araştırılmasına kanaat getirilerek çalışmaya başlanmıştır. Çalışmanın ana kaynaklarını MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi (ATASE)'nden temin edilen belgeler ile Genelkurmay Başkanlığının Türk İstiklal Harbi Serisi'ndeki çalışmalar ve Meclis Muhafız Taburu'na ait tarihçe oluşturmaktadır. Ayrıca literatürde yer alan çeşitli çalışmalardan da yararlanılmıştır. Söz konusu belge ve bilgiler, nitel yöntem ile analiz edilerek çalışma ortaya çıkmıştır.

## 1. II. İnönü Muharebesi, Aslıhanlar-Dumlupınar ve Kütahya-Eskişehir Muharebelerinde Meclis Muhafız Taburu

Meclis Muhafız Taburu, Batı Cephesi'nde ilk olarak II. İnönü Muharebesi'ne katılmıştır. I. İnönü Muharebesi (6-11 Ocak 1921)'nde Yunan ordusunun geri çekilmesinden<sup>16</sup> sonra Yunan Başkomutanı General Anastasios Papulas, 23 Mart 1921'de Eskişehir/İnönü mevzilerini iki yandan kuşatarak Türk birliklerini Eskişehir Ovası'nda sıkıştırıp yok etmek maksadıyla tekrardan taarruza geçmişti. Bu taarruzda Dumlupınar ve Afyon, Yunanlar tarafından işgal edilmiş ve Yunan kuvvetleri, İnönü mevzilerine kadar ilerlemişlerdi. 28 Mart 1921'de ise mevziinin kilit noktası olan Metristepe düşmüştü.<sup>17</sup> Durum karşısında Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa, Mustafa Kemal Paşa'ya cephede muharebenin devam ettiğini ve Yunan taarruzunun genişleyebileceğini bildirmişti. Bunun üzerine Mustafa Kemal Paşa, 28 Mart 1921'de Batı Cephesi Komutanlığı'na şu emri göndermiştir:

"Büyük Millet Meclisi Muhafız Taburu'nu yarın zevâle kadar cepheye yetiştirilecek olan diğer kuvvetlerle beraber emrinize girmek üzere şimdi gece saat 12'de tahrik (hareket ettirme) ediyoruz. Bu taburun zabitan ve efradı güzide ve kıymet-i harbiyesi pekiyidir. Mevcudu 900 tüfek ve altı makineli tüfektir ki o da kuvvetli bir alaya muadildir. Her halde en mühim bir anda işinize yarayacağını ümit ediyorum."<sup>18</sup>

Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa da aynı gün Mustafa Kemal Paşa'ya bir telgraf göndererek "Millet Meclisi Muhafız Taburu'nun cepheye gönderilmesi ordudaki bütün arkadaşlar için fevkalade mucibi şükran ve iftihar olduğunu kemal-i tazim ile arz ve temin ederim"<sup>19</sup> diyerek memnuniyetini bildirmişti. Tabur, Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle Batı Cephesi emrine girmiş ve Eskişehir'e gelmişti.<sup>20</sup> Buradan hareket eden tabur, 29 Mart

---

gönderildi ve Büyük Taarruz'da görev aldı. 1/2 Nisan 1923'te Topal Osman'ı etkisiz hale getirdi. 7 Mayıs 1937'de Dersim Harekatına katıldı. Mustafa Kemal Paşa'nın vefatından sonra Çatalca'da 64'üncü Tugaya atandı ve burada İsmail Hakkı Bey, 64'üncü Tümeni teşkil etti. 1942'de Tümgeneral oldu. Çeşitli komutanlık görevlerinden sonra 1951'de emekli oldu. 5 Ekim 1975'te vefat etti. İsmail Akbal "İsmail Hakkı Tekçe (1892-1975)", <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ismail-hakki-tekce-1892-1975/>, Erişim Tarihi: 22.07.2022.

<sup>10</sup> MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi; İSH-Kutu: 588, Gömlek: 31; *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 4.

<sup>11</sup> İSH-Kutu: 588, Gömlek: 31, Belge: 2.

<sup>12</sup> İSH-Kutu: 588, Gömlek: 31, Belge: 3, 3a.

<sup>13</sup> Lord Kinross, *Atatürk*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 2002, 299.

<sup>14</sup> Tekçe, *Muhafız Atatürk'ü Anlatıyor*, 20-21.

<sup>15</sup> Cevdet Timur, Rauf Atakan, Alişan Berktaş, Veli Ertekin, *İdari Faaliyetler (15 Mayıs 1919-2 Kasım 1923)*, Ankara: Gnkur. Basımevi, 1975, 282.

<sup>16</sup> Geri çekilme mevzileri için bakınız: Selahattin Selşık, *Türk İstiklal Savaşı'nda Birinci İnönü Muharebesi*, Yay. Haz. Z. Türkmen ve A. Kaptan, Ankara: ATASE Yayınları, 2006, 54-55.

<sup>17</sup> Hüsnü Özlü, "İnönü muharebeleri", <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/inonu-muharebeleri/> Erişim Tarihi: 12.03.2022.

<sup>18</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 5.

<sup>19</sup> "Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri (6-11 Ocak 1921-23 Mart-1 Nisan 1921)", *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, S. 149, (Ocak 2021), 170.

<sup>20</sup> İsmail Hakkı Tekçe, anılarında taburun ilk olarak Sakarya Meydan Muharebesi'ne katıldığını zikretmektedir. Tekçe, *Muhafız Atatürk'ü Anlatıyor*, 22.

1921'de İnönü'ye gelmiş ve 5'inci Kafkas Tümeni'nin ihtiyat kuvveti olarak görev almıştı.<sup>21</sup> Buradan da Kovalıca doğu sırtlarına gönderilmişti.<sup>22</sup> Tabur Kovalıca'ya konuşlandıktan sonra 11'inci Tümen emrine verilmişti.<sup>23</sup> 30 Mart 1920'de Batı Cephesi'nin sol cenahına (1.200 rakımlı tepe-Kovalıca doğusu-Kandilli doğusu) Yunanlar taarruz etmiş ve yapılan muharebede Meclis Muhafız Taburu, İsmet Paşa'nın deyimiyle "muharebe vaziyetine fevkalade yardım etmiş"<sup>24</sup> ve II. İnönü Muharebesi'nin zaferle sonuçlanmasına büyük katkı sağlamıştı.

1 Nisan 1921 itibariyle Meclis Muhafız Taburu, 11'inci Tümen emrinde Yörükyayla'ya hareket etmiş<sup>25</sup> ve 2 Nisan itibariyle tabur, 5'inci Kafkas Tümeni emrine girerek Mezit civarına gelmişti.<sup>26</sup> Söz konusu tümen, birlikleriyle birlikte Yunanları takibe memur edilmişti.<sup>27</sup> Bundan sonra Meclis Muhafız Taburu, güneyde Kütahya/Aslıhanlar'da yapılacak harekât için 6 Nisan 1921'de 10'uncu Kafkas Alayıyla Bilecik/Bozöyük'e gönderilmişti.<sup>28</sup>

II. İnönü Muharebesi ile Yunan kuvvetlerinin Bursa istikametinde çekilmesini sağlayan Türk ordusu, Afyon'a taarruz etmiş olan Yunan kuvvetlerine karşı da Gediz-Uşak doğrultusunda bir taarruz yapmayı planlamış ve 8 Nisan'da taarruza geçmişti. 8-15 Nisan 1921 tarihleri arasında Aslıhanlar ve Dumlupınar'da yapılan şiddetli muharebelerde (Aslıhanlar-Dumlupınar Muharebeleri) Türk ordusu, başarılı olamamıştı.<sup>29</sup> Bu muharebelerde Meclis Muhafız Taburu, mevcudunun 1/3'ünü şehit vermiştir.<sup>30</sup>

1 Mayıs 1921'de Meclis Muhafız Taburu, 3'üncü Grup<sup>31</sup> emrinde Kurmay Yarbay Ahmet Derviş (Korgeneral) Bey komutasındaki 1'inci Süvari Tümenine bağlanmıştı.<sup>32</sup> Söz konusu tümen, Orhaneli Komutanlığı, Meclis Muhafız Taburu, Muhabere Bölüğü, 25'inci Topçu Alayı 2'nci Taburu, 2'nci İstihkâm İnşaat Taburu, Merkepli Erzak Kolu, Hasta Taşıma Kolu ve Akıncı Kolu'ndan oluşmaktaydı.<sup>33</sup> Tabur, Tavşanlı-Gümüşdere arası ile İneköyü arasındaki hattı tutmaktaydı.<sup>34</sup>

30 Haziran 1921'de Meclis Muhafız Taburu, Kütahya/Seydiköy-Yoncalı hattının savunmasına memur edilmişti. 8 Temmuz 1921'de Kütahya-Eskişehir Muharebeleri'nin (8-25 Temmuz 1921) başlamasından sonra tabur, çeşitli mevkilerde ihtiyat kuvveti olarak kullanılmıştır. 12 Temmuz 1921 itibariyle Sekiören Tepesi, Muhafız Taburu tarafından tahkim edilmeye başlanmıştı fakat tabura başka görev verilerek tahkimat işi, 30'uncu Alaya bırakılmıştı.<sup>35</sup> Tabur da Sekiören'de toplanmıştı. Bu görev değişimi sırasında 4'üncü Tümen Komutanı Yarbay Mehmet Nazım (Albay Yücel) Bey, taburun eğitimi için kendi emrine verilmesini talep etmişti.<sup>36</sup> Fakat 13 Temmuz 1921'de Kütahya'da bulunan Meclis Muhafız Taburu, Albay Fahrettin (Orgeneral Altay) Bey komutasında yeni teşkil edilen 5'inci Gruba bağlanmıştı.<sup>37</sup> Tabur, Yoncalı'nın kuzeybatısında mevziide kalarak yol boyunca ilerleyen Yunan kuvvetlerini karşılayacaktı.<sup>38</sup> Bu maksatla Meclis Muhafız Taburu, Alayunt'da toplanmıştı. Buradan da 4'üncü Grup emrine gönderilecekti fakat Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa tarafından 15 Temmuz'da takviye görevi için tekrardan 5'inci Grup emrine verilmişti.<sup>39</sup> Çünkü 3'üncü Yunan Kolordusu, 1'inci ve 3'üncü Gruplar arasına; İnönü mevzii güneyi ile Kütahya arasında zayıf tutulan bölgeye ilerlemiş

<sup>21</sup> "Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri", 178-186.

<sup>22</sup> Selim Turhan, *Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi, Birinci, İkinci, Aslıhanlar-Dumlupınar Muharebeleri*, c.2, Ks. 3, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1999, 405.

<sup>23</sup> Turhan, *Birinci, İkinci, Aslıhanlar-Dumlupınar Muharebeleri*, 422.

<sup>24</sup> "Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri", 193; *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, 40/92, (Kasım 1991), 85.

<sup>25</sup> İSH-Kutu: 707, Gömlek: 113.

<sup>26</sup> Turhan, *Birinci, İkinci, Aslıhanlar-Dumlupınar Muharebeleri*, 485.

<sup>27</sup> "Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri", 224.

<sup>28</sup> Turhan, *Birinci, İkinci, Aslıhanlar-Dumlupınar Muharebeleri*, 525.

<sup>29</sup> Turhan, *Birinci, İkinci, Aslıhanlar-Dumlupınar Muharebeleri*, 580.

<sup>30</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 6.

<sup>31</sup> 3 Mayıs 1921'de Türk ordusunda yapılan teşkilat değişikliği kliğine göre iki ve daha fazla tümenlerden kolordu yetkisinde Grup Komutanlıkları kurulmuştur. Kâmil Önalp, *Türk İstiklal Harbi Kütahya-Eskişehir Muharebeleri 15 Mayıs-25 Temmuz 1921*, c. 2, Ks.4, Ankara: Gnkur. Basımevi, 1974, 231.

<sup>32</sup> Timur vd., *İdari Faaliyetler*, 54.

<sup>33</sup> Önalp, *Kütahya-Eskişehir Muharebeleri*, 54.

<sup>34</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 6.

<sup>35</sup> Önalp, *Kütahya-Eskişehir Muharebeleri*, 209.

<sup>36</sup> İSH-Kutu: 1199, Gömlek: 68.

<sup>37</sup> *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, 42/93, (Ocak 1993), 20.

<sup>38</sup> Fahri Aykut, *İstiklal Savaşı'nda Kütahya ve Eskişehir Muharebeleri*, Yay. Haz. A. Tetik ve M. Ceyhan, Ankara: ATASE Yayınları, 2006, 47, 51.

<sup>39</sup> İSH-Kutu: 1137, Gömlek: 18.

bulunuyordu. Tabur burada Duaköy batı sırtlarını savunma emri almıştı.<sup>40</sup> 14 Temmuz'da da Meclis Muhafız Taburu, Alayunt'tan iki bataryasıyla birlikte Parmakören-Geven'e doğru yürüyüşe geçmişti.<sup>41</sup> Tabur 15 Temmuz'da Seydiköy'e varmış durumdaydı.<sup>42</sup>

Kütahya-Eskişehir Muharebeleri'nin 16 Temmuz 1921 tarihindeki safhasında, 30'uncu Alayın yaptığı 2,5 saatlik Boztepe Muharebesi çok kanlı olmuştu. Türk birliklerinin geri çekilmesiyle birlikte tepeye takviyeler yapılmış fakat Boztepe, Yunan kuvvetleri tarafından işgal edilmişti. Boztepe'nin işgaliyle birlikte 15'inci Tümen Komutanı, tümen birliklerini bölgeye sevk etmiş ve bu minvalde Meclis Muhafız Taburu, Hamam doğu sırtlarını ele geçirerek muharebeye katılmış ve Boztepe istikametinden Yunanların ilerlemesini durdurmuştu. Bu muharebeden sonra Meclis Muhafız Taburu, Yoncalı'dan İnönü şosesini takip ederek Değirmen Boğazı-Kargılı-Seydiköy yolu ile Mollaoglu-Musaözü kesimine gönderilmişti. Bugünden sonra Muhafız Taburu, 15'inci Tümen ile birlikte 5'inci Grup'tan alınarak 3'üncü Grup emrine verilmişti. 16/17 Temmuz 1921'de 15'inci Tümen emrindeki Meclis Muhafız Taburu, Sübren-Karalan kesiminde toplanmak üzere sabaha kadar yürüyüş yapmış ve Akpınar'a ulaşmıştı.<sup>43</sup> Meclis Muhafız Taburu'na buradan Kalburcu istikametine hareket etmesi emredilmişti.<sup>44</sup> Tabur, Sübren'de grup ihtiyatı olarak toplanma emri almıştı. 18 Temmuz itibariyle Muhafız Taburu, Sübren'de toplanmış ve 1 km. gerisindeki tepeyi tahkime başlamıştı.<sup>45</sup> Ayrıca aynı gün Mustafa Kemal Paşa, Türk ordusu ile Yunan kuvvetleri arasına büyük bir mesafe sokmak ve Yunanlıları ikmal üslerinden uzaklaştırmak için Türk ordusunun Sakarya Nehri'nin gerisine kadar çekilmesini emretmişti.<sup>46</sup>

20 Temmuz'da 41'inci Tümen cephesine Yunan kuvvetlerinin ilerlemesi üzerine grup ihtiyatındaki Meclis Muhafız Taburu, tümeni takviye etmek üzere Akpınar'ın kuzey ve güney sırtlarında görevlendirilmişti. 22 Temmuz'da ise Meclis Muhafız Taburu'nun Alpu'ya gelmesi emredilmişti.<sup>47</sup> Ancak aynı gün Mustafa Kemal Paşa, taburun ilk fırsatta Ankara'ya gelmesini emretmekteydi.<sup>48</sup> Bu esnada Meclis Muhafız Taburu, 4'üncü Grup emrinde grup ihtiyatı olarak bulunmaktaydı.<sup>49</sup> Bu emir üzerine aynı gün, 4'üncü Grup Komutanı Albay Kemalettin Sami (Korgeneral Gökçen) Bey 600 mevcutlu Meclis Muhafız Taburu'nun Sarıköy'e kadar karadan naklinin başladığını ve buradan tren ile Ankara'ya sevk edileceğini Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya bildirmişti.<sup>50</sup> Tabur, 3'üncü Süvari Tümeni ile 25 Temmuz 1921'de Sarıköy Tren İstasyonu'na ulaşmıştı.<sup>51</sup> Daha sonra Ankara'ya gelen Meclis Muhafız Taburu, 15 Ağustos 1921'e kadar burada kalmıştı.<sup>52</sup>

Mustafa Kemal Paşa'nın Meclis Muhafız Taburu'nu Ankara'ya çağırdığı dönem, Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekilmesi kararının alındığı ve bundan dolayı Meclis'te en şiddetli tartışmaların yaşandığı dönemdir. Bu kapsamda Mustafa Kemal Paşa, Ankara'da bazı güvenlik tedbirleri almayı uygun görmüştü. Meclis'teki tartışmalar, 5 Ağustos 1921'de Mustafa Kemal Paşa'nın başkomutanlığı üstlenmesiyle birlikte son bulmuştu.<sup>53</sup> Ankara'da yaşanan olağanüstü durumun normale dönmesiyle birlikte Meclis Muhafız Taburu tekrardan Batı Cephesi'ne sevk edilecekti.

## 2. Sakarya Meydan Muharebesi'nde Meclis Muhafız Taburu

Türk ordusunun Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmesinden sonra Yunanistan, ordusunun bundan sonraki planını görüşmek üzere 28 Temmuz 1921'de Kütahya'da bir Savaş Meclisi toplamıştı. Yunan Kralı Konstantin başkanlığında toplanan bu meclisten Yunan ordusunun Ankara'ya yürümesi kararı çıkmıştı.<sup>54</sup> Buna göre Türk ordusu Sakarya Nehri'nin doğusunda savunma hazırlıklarına başlamış ve ordu, takviye edilmeye çalışılmıştı. Batı Cephesi'nin takviyesi kapsamında Meclis Muhafız Taburu da 18 Ağustos 1921'de Ankara'dan trenle

<sup>40</sup> Önalp, *Kütahya-Eskişehir Muharebeleri*, 241-242.

<sup>41</sup> Aykut, *İstiklal Savaşı'nda Kütahya ve Eskişehir Muharebeleri*, 76.

<sup>42</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 6.

<sup>43</sup> Önalp, *Kütahya-Eskişehir Muharebeleri*, 309-346.

<sup>44</sup> İSH-Kutu: 1292, Gömlek: 36.

<sup>45</sup> Önalp, *Kütahya-Eskişehir Muharebeleri*, 347-370.

<sup>46</sup> Kadim Koç, *Ankara'nın Kördüğümü Sakarya*, Ankara: Bilgi Yayınları, 2021, 108-113.

<sup>47</sup> Önalp, *Kütahya-Eskişehir Muharebeleri*, 421-496.

<sup>48</sup> İSH-Kutu: 1138, Gömlek: 63.

<sup>49</sup> İSH-Kutu: 1275, Gömlek: 100, 100a.

<sup>50</sup> İSH-Kutu: 1198, Gömlek: 145.

<sup>51</sup> İSH-Kutu: 1200, Gömlek: 93.

<sup>52</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 7.

<sup>53</sup> Önalp, *Kütahya-Eskişehir Muharebeleri*, 549.

<sup>54</sup> *General Papulas'ın Hatıratı*, Çev. İbrahim Halil, İstanbul: Askerî Matbaa, 1928, 8-11.

hareket etmişti.<sup>55</sup> 21 Ağustos'ta demiryolu ile Polatlı'ya gelen<sup>56</sup> Meclis Muhafız Taburu cephe ihtiyatı olarak 4'üncü Tümen emrinde Sivri'ye gönderilmişti.<sup>57</sup> Buradan da ihtiyat kuvveti olarak Eskiçalış üzerinden derhal Karapınar'a yürüyecekti.<sup>58</sup> 22 Ağustos'ta ise 4'üncü Tümen'in bir alayıyla birlikte Yaprak köyünün tahkimatıyla görevlendirilmişti.<sup>59</sup>

Sakarya Meydan Muharebesi'nde Türk ordusunun cephesi, kuzeyden güneye Sakarya Nehri boyunca uzanır ve buradan güneydoğuya doğru sol kanat oluştururdu. Meclis Muhafız Taburu da muharebe başladığı zaman cephenin sol kanadında yer almaktaydı.

23 Ağustos 1921'de Sakarya Meydan Muharebesi başladığında Meclis Muhafız Taburu, 5'inci Tümeni takviye maksadıyla Mangal Dağı'nda bulunmaktaydı. 5'inci Tümen 25'inci Alayı, Mangal Dağı sağ cenahı gerisine sürülmüştü. 5'inci Tümen birliklerini yerinde tutmak mümkün olamadığından sabaha kadar tümen, Yaprakbayırı sırtlarına çekilmeye mecbur olmuştu. Dolayısıyla ihtiyat kuvvetlerine kati ihtiyaç duyulmuştu.<sup>60</sup> 23/24 Ağustos gecesi Mangal Dağı'nın boşaltılması kararı üzerine 5'inci Tümen'den Meclis Muhafız Taburu, Mangal Dağı tepesinde bırakılmış ve 2'nci Grup birlikleri, Yaprakbayırı Deresi kuzey sırtlarında mevzilenmişlerdi.<sup>61</sup> Bir süre sonra da Meclis Muhafız Taburu, Tarassut mevki gerisine hareket ettirilmişti.<sup>62</sup>

24 Ağustos'ta saat 02.45'te Meclis Muhafız Taburu, 2'nci Grup'tan alınarak 1'inci Gruba verilmişti.<sup>63</sup> 5'inci Tümen de Yaprakbayırı köyünün doğu sırtlarına çekilmişti. Bu çekilmeyle birlikte *kıtaatı himaye* görevi Meclis Muhafız Taburu'na verilmişti. Bütün kıtaat çekildikten sonra sessiz sedasız mevziyi bidayette keşif kolları terk ederek Meclis Muhafız Taburu, Yaprakbayırı sırtlarına gelerek tümeden emir alacaktı.<sup>64</sup> 2'nci Grup Komutanı Selahattin Adil (Tümgeneral) Bey, Meclis Muhafız Taburu'nun grup ihtiyatı olarak Kaltaklı ile Katrancı arasındaki sırtlarda kuzeye gönderilmesini istemişti fakat 5'inci Tümen Komutanı Yarbey Mehmet Kenan Bey (Korgeneral Dalbaşar)<sup>65</sup>, 9'uncu Tümen'den alınan mevkiinin tümen mevcudu ile savunulmasına imkân olmadığı gerekçesiyle Muhafız Taburu'nun tümen emrinde kalmasını istemişti.<sup>66</sup> Bunun üzerine 25 Ağustos 1921'de 2'nci Grup Komutanı, 5'inci Tümen cephesini Muhafız Taburu'na bırakılarak tümen ile Katrancı istikametinde hızlıca yürüyüşe başlanması emrini vermişti.<sup>67</sup> Meclis Muhafız Taburu, 5'inci Tümen'in terk ettiği cephede bırakılmıştı. Taburun sahra ve batarya topları ise Katrancı batı sırtları mevziine sokulmuştu. Böylece terk edilen 5'inci Tümen cephesinde topçu kalmamıştı.<sup>68</sup> Meclis Muhafız Taburu'nun sağında 9'uncu, solunda

<sup>55</sup> İSH-Kutu: 1206, Gömlek: 126, 126a.

<sup>56</sup> Özden Çalhan, *Türk İstiklal Harbi'nde Sakarya Meydan Muharebesinin Başlangıç Dönemindeki Olaylar ve Harekât*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995, 307.

<sup>57</sup> Mümtaz Ulusoy, *İstiklal Harbi'nde 2'nci Kolordu (1918-1921)*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 2006, 241.

<sup>58</sup> İSH-Kutu: 1367, Gömlek: 98, Belge: 2.

<sup>59</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 7.

<sup>60</sup> İSH-Kutu: 1348, Gömlek: 177.

<sup>61</sup> Ahmet Timural, Rauf Atakan, Alişan Berktaş, Cevdet Timur; *Türk İstiklal Harbi Sakarya Meydan Muharebesi*, Ks. 2, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1973, 24.

<sup>62</sup> İSH-Kutu: 1371, Gömlek: 114.

<sup>63</sup> İSH-Kutu: 1279, Gömlek: 119, Belge: 8; Timural vd., *Sakarya Meydan Muharebesi*, 49.

<sup>64</sup> İSH-Kutu: 1371, Gömlek: 132.

<sup>65</sup> Mehmet Kenan (Korgeneral Dalbaşar); 1888'de İstanbul'da doğdu. 14 Mart 1901'de Harp Okulu'na girdi ve 6 Aralık 1902'de buradan mezun oldu. 11 Ekim 1909'da Harp Akademisi'ne girdi ve 1912'de kurmay subay olarak mezun oldu. İlk görev yeri 5'inci Kolordu idi. Burada takım ve bölük komutanlıklarından sonra 15 Mayıs 1908'de 2'nci Ordu'ya emir subayı olarak atandı. 1912'de ise Bağımsız Süvari Tugayı Kurmay Başkanlığı yaptı. 1913'te Türk-Bulgar Sınır Komisyonu'nda görev aldı. Yine aynı yıl Genelkurmay Başkanlığının 1'inci ve 3'üncü Şubeleri ile Ordu Dairesi 1'inci Şubesinde çalıştı. 1915'te Mürettep Süvari Tugayında ve 1916'da 13'üncü Kolordu Kurmay Başkanlığı yaptı. 1918'de Almanya'ya gönderildi. 11 Ağustos 1918'de 5'inci Tümen Komutanlığına getirildi. 29 Eylül 1921'de 41'inci Tümen Komutanlığına atandı. Buradan Nisan 1922'de Adana Bölgesi Komutanı oldu. 1923'te Harp Akademisi Müdür Vekili ve Tabiye Öğretmeni, 1925'te 1'inci Tümen Komutanı, 1926'da Genelkurmay Harekât Dairesi Başkanı, sonra Genelkurmay 1'inci Başkanı ve 1929'da 7'nci Tümen Komutanı olarak görev yaptı. 13 Şubat 1931'de de 7'nci Kolordu Komutanı iken vefat etti. Katıldığı savaşlar; Osmanlı-İtalyan Savaşı, Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve Türk İstiklal Harbi'dir. Necati Ökse, Nusret Baycan ve Salih Sakaryalı, *Türk İstiklal Harekâtına Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989, 196-197.

<sup>66</sup> İSH-Kutu: 1371, Gömlek: 155.

<sup>67</sup> İSH-Kutu: 1371, Gömlek: 163.

<sup>68</sup> İSH-Kutu: 1371, Gömlek: 164.

ise 4'üncü Tümen vardı. Bu esnada 2'nci Grup Komutanı, 4'üncü Tümen ihtiyatlarının Meclis Muhafız Taburu cephesi gerisine alınmasını ve tümen ile de derhal irtibat tesis edilmesi emrini vermişti.<sup>69</sup>

25 Ağustos'ta Sakarya Meydan Muharebesi'nde Türbetepe ve Gedikli Muharebeleri yaşanmıştır. Bugün, 5'inci Tümen cephesinde herhangi bir muharebe yaşanmamış ve tümen, 2'nci Grup sağ kanadını korumak üzere Katrancı'ya grup ihtiyatına alınmıştır. Bu emirle birlikte 5'inci Tümen cephesini, Meclis Muhafız Taburu'na bırakmıştır. Bu sırada Meclis Muhafız Taburu, 4'üncü Tümen'den 40'ncü Alay ve 58'inci Alaydan bir taburla Esat Faik Bey Müfrezesi'ne dâhil olmuştur.<sup>70</sup> Burada Güzelcekale ve Gökgez'de yapılan muharebelerde Yunan kuvvetlerinin ilerlemesi durdurulmuş ve Yunanlar, çok zayıf vermişlerdir.<sup>71</sup> 26 Ağustos 1921'de Meclis Muhafız Taburu'nun 4'üncü Tümen emrinde 1'inci Grup emrine verilmesi kararlaştırılmıştır.<sup>72</sup> 27 Ağustos'ta Meclis Muhafız Taburu, 4'üncü Tümen cephesinin merkezinde ihtiyatta bulunmaktaydı.<sup>73</sup> Tabur, o günkü muharebelerde Yunanların durdurularak geriye atılmasını sağlamış ve 4'üncü Tümen Komutanının takdirini kazanmıştır.<sup>74</sup> 28 Ağustos'ta 4'üncü Tümen 25'nci, 47'nci Alayları ve Meclis Muhafız Taburu ile Büyükgökgöz-Çalış yolunun geçtiği bölgeyi kuvvetle tutması ve geriye kalan birlikleri ve Büyükgökgöz-Kızılkoyunlu yolunun iki tarafında toplanması görevi verilmiştir. Gece 4'üncü Tümen, sağda 23'üncü Tümen'in 31'inci Alayı, ortada Meclis Muhafız Taburu, solda 47'nci Alay olarak mevzii ele geçirmiştir. 29 Ağustos'ta 4'üncü Tümen'in bir alayı ile 47'nci Alay ve Meclis Muhafız Taburu mevzide, diğer kuvvetleri Karasüleymanlı-Sığırcık Çiftliği yolu üzerinde bulunuyorlardı.<sup>75</sup> 30 Ağustos 1921'de 4'üncü Tümen ve 12'nci Grup'un Çalış kuzeyindeki mevzilere geçmesi üzerine Meclis Muhafız Taburu, 58'inci ve 42'nci Alaydan birer bölük himaye görevi ile mevzileri ele geçirerek birliklerin çekilmesini temin etmiştir.<sup>76</sup> 31 Ağustos 1921'de Meclis Muhafız Taburu, 4'üncü Tümen emrinde<sup>77</sup> iki bölükle ve 57'nci Tümen Hücum Taburu ile ihtiyata bulunmaktaydı.<sup>78</sup> 6 Eylül 1921'de ise 16'ncı Alayın mevziisi, Meclis Muhafız Taburu'na teslim edilmiştir.<sup>79</sup> 2'nci Alayın 1'inci Taburu ile sağ cenahında irtibatı tesis edilmiştir.<sup>80</sup> 9 Eylül'de 4'üncü Tümen İstihkâm Bölüğü, Meclis Muhafız Taburu ile beraber sabaha karşı tümen gözetleme yeri gerisine gelmiş bulunacaktı.<sup>81</sup> Yürüyüşe hazırlanmış olan 5'inci ve 7'nci Tümenlerle Meclis Muhafız Taburu ve Kızılkoyunlu köyünün hemen güneyindeki vadide ve bu vadinin batısındaki sırtlarda 7'nci Tümen sağda, 5'nci Tümen solda olarak taarruza hazırlık mevziine yerleştirmek üzere harekete geçmişlerdir.<sup>82</sup> 9 Eylül'de Meclis Muhafız Taburu, 5'inci Tümen emrine verilmiş durumdaydı.<sup>83</sup>

10 Eylül'de Türk ordusu, Yunan ordusuna karşı genel bir taarruza başlamıştı. Bu taarruzda Meclis Muhafız Taburu, Kızılkoyunlu'da 5'inci Tümen'in sol cenahını koruma görevi almıştı.<sup>84</sup> Fakat Yunanlar, 5'inci Tümen'in sol cenahına taarruza başlayınca Meclis Muhafız Taburu "mevziini terk etmiş<sup>85</sup> ve terk edilen mevziye, 15'inci Alayın 3'üncü Taburu ve 24'üncü Alayın 1'inci Taburu ile mukabil taarruz yapılmış, sahra ve kudretli bataryaların ateşiyle Yunanlar geri atılmıştır."<sup>86</sup> 5'inci Tümen Komutanı Yarbay Mehmet Kenan Bey, 10 Eylül

<sup>69</sup> Türk İstiklal Harbi'nde cephede konuşlanmış birlikler arasında muharebe sıkıntısı yaşandığı için yan yana sıralanmış birlikler birbirlerine muharebe durumu hakkında rapor göndermeleri emredilmişti. Çünkü herhangi bir birlik ile Batı Cephesi Komutanlığı irtibat sağlayamazsa yanındaki irtibat tesis etmesini emrettiği birlikten haber alabiliyordu. Örneğin 25 Ağustos 1921 günü Meclis Muhafız Taburu, 4'üncü Tümen ile irtibat tesis etmişti. İSH-Kutu: 1371, Gömlek: 165.

<sup>70</sup> Timural vd., *Sakarya Meydan Muharebesi*, 41-42.

<sup>71</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 7.

<sup>72</sup> Türk İstiklal Harbinde Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos-13 Eylül 1921)", *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, 42/96, Eylül 1993, 23.

<sup>73</sup> İzzettin Çalışlar, *İstiklal Savaşı Hatıraları Sakarya Meydan Muharebesi'nde 1'inci Grup*, Yay. Haz. Z. Türkmen ve H. Toker, Genelkurmay Basımevi, 2006, 38.

<sup>74</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 7.

<sup>75</sup> Timural vd., *Sakarya Meydan Muharebesi*, 92-105.

<sup>76</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 7.

<sup>77</sup> İSH-Kutu: 1367, Gömlek: 129.

<sup>78</sup> İSH-Kutu: 1367, Gömlek: 129, Belge: 5.

<sup>79</sup> İSH-Kutu: 1412, Gömlek: 148.

<sup>80</sup> İSH-Kutu: 1281, Gömlek: 215.

<sup>81</sup> İSH-Kutu: 1367, Gömlek: 153, Belge: 1, 1a.

<sup>82</sup> Çalışlar, *Sakarya Meydan Muharebesi'nde 1'inci Grup*, 57-58.

<sup>83</sup> İSH-Kutu: 372, Gömlek: 5, Belge: 12a.

<sup>84</sup> İSH-Kutu: 372, Gömlek: 5, Belge: 13a.

<sup>85</sup> Mevziden çekilen sadece Meclis Muhafız Taburu askerleri değil, 5'inci Tümen Hücum Taburu ve 24'üncü Alay 1'inci Tabur askerleridir. Çekilme sonrası yapılan tahkikatta çekilme nedeni olarak taburların birbirine karıştığı, güruhun durdurulamadığı, bu taburlara asker ikmalinin yeni yapıldığı gibi gerekçeler gösterilmiştir. Çalışlar, *Sakarya Meydan Muharebesi'nde 1'inci Grup*, 63-64.

<sup>86</sup> İSH-Kutu: 372, Gömlek: 5, Belge: 16a.



1921'deki durumu şöyle izah etmektedir: "Yunan kuvvetleri, Meclis Muhafız Taburu cephesinin sağ ilerisinde ve 1.200 metre mesafedeki sırtı işgal etmiştir. Bu hareketi bizzat Muhafız Taburu'nun avcı hattına giderek gözlemlerim."<sup>87</sup> 10 Eylül'de Muhafız Taburu'nun mevzii işgal edilince<sup>88</sup>, 5'inci Tümen Komutanı Yarıbay Mehmet Kenan Bey, Hücüm Taburuna süngü takarak mevziinin geri alınması emrini vermişti. Ayrıca kendisi atına binerek *demirden bir elle* askeri toplamak için mevziini tahliye eden Muhafız Taburu askerlerinin arasına girmiş ve silah kullanarak biraz da olsa erlerin geri çekilmesini engellemiştir.<sup>89</sup> Bu çekilmeyle Tabur Komutanı Yüzbaşı İsmail Hakkı Efendi, taburun mevziisinin hemen kuzeyinde küçük ağırlığın bulunduğu mahalde toplanmıştı.<sup>90</sup>

MECLİS MUHAFİZ TABURU	Subay		Er				Hayvan			Piyade cephane esi	Makineli cephane si	Bomba	Silah zayıatı	
	Şehit	Yaralı	Şehit	Yaralı	Kayıp	Firar	Toplam	Ölü	Yaralı					Toplam
	2	2	8	71	8	1	92	7	4	11	17.640	11.200	200	84
	2	2	8	71	1	1	92	7	4	11	17.640	11.200	200	84

**Tablo-1:** 10 Eylül 1921'de 5'inci Tümen emrinde bulunan Meclis Muhafız Taburunun zayıat cetveli<sup>91</sup>

Meclis Muhafız Taburu'nun çekildiği mevziide 7'nci Tümenin Hücüm Taburunun bir bölümü ve 15'inci Alayla irtibatı tesis edilmişti. Sol cenahı da 24'üncü Alayın bir takımıyla takviye edilmişti.<sup>92</sup> 11 Eylül 1921'de Muhafız Taburu, 5'inci Tümen'den alınarak 4'üncü Tümen emrine verilmiş<sup>93</sup> ve Yunanlıları takip harekâtına katılmıştı. 14 Eylül 1921'de Meclis Muhafız Taburu, 4'üncü Tümen'den alınarak Mürettep Süvari Tümeni emrine verilmiş ve bu süre zarfında Adapazarı ve Nuribeyli'de görevler yapmıştı.<sup>94</sup> Sakarya Meydan Muharebesi muzafferiyetle sona erdikten sonra 15 Eylül 1921'de İsmet Paşa, 1'inci Kolordu Komutanına Meclis Muhafız Taburu'nun Polatlı'ya gönderilmesini istemişti.<sup>95</sup> Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, Muhafız Taburu'nu 22 Ekim 1921'de tekrardan Ankara'ya çağırılmıştı. Paşa, Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'ya yazdığı telgrafta şöyle diyordu:

"Meclis-i Millî Muhafız Taburu'na bir süvari bölümü ile bir batarya terfîk ile ilk kademe olarak Adana'ya sevk etmeği tasavvur ediyorum. Mezûr taburun yar ve ağyara karşı (dosta ve düşmana karşı) muntazam bir şekilde ilbası (giydirilmesi) ve teçhizi için acilen Ankara'ya celbi münasip olacağından bu babda Fevzi Paşa Hazretleriyle müdavele-i efkâr edilmesini rica eylerim efendim."<sup>96</sup>

Emir doğrultusunda 23 Ekim 1921'de Muhafız Taburu, saat 07.00'da<sup>97</sup> Haymana'dan Ankara'ya yola çıkarılmıştı.<sup>98</sup>

<sup>87</sup> İSH-Kutu: 372, Gömlek: 5, Belge: 17a.

<sup>88</sup> Meclis Muhafız Taburunun bulunduğu mevzii Yunanlılar tarafından işgal edilince askerler paniğe kapılmışlardı. Bu panik havası haliyle bir bozgun yaratmıştı. "Harpte bozgun, harbin esasında vardır. Birkaç saat evvel kahramanca taarruz eden bir asker, uzaktan 5-10 düşman süvarisi görünce bozulabilir. Dün hayati bir tehlike karşısında bozguna uğrayan bir kıta, bugün büyük fedakârlıkla harp eder. Yarın yine umulmadık bir zamanda bozgunluğa düşebilir. Bir demir el, bozgun askerinin yüzlercesini toplayabilir." İbrahim Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, İstanbul: Kastaş Yayınları, 1990, 216.

<sup>89</sup> İSH-Kutu: 372, Gömlek: 5, Belge: 21.

<sup>90</sup> İSH-Kutu: 1367, Gömlek: 153, Belge: 4.

<sup>91</sup> İSH-Kutu: 1372, Gömlek: 142.

<sup>92</sup> İSH-Kutu: 372, Gömlek: 5, Belge: 18a.

<sup>93</sup> İSH-Kutu: 372, Gömlek: 6, Belge: 9.

<sup>94</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 7.

<sup>95</sup> İSH-Kutu: 1215, Gömlek: 146.

<sup>96</sup> İSH-Kutu: 1223, Gömlek: 24.

<sup>97</sup> İSH-Kutu: 1223, Gömlek: 57.

<sup>98</sup> İSH-Kutu: 1223, Gömlek: 37.

### 3. Büyük Taarruz'da Meclis Muhafız Taburu

Sakarya Meydan Muharebesi sonrası Türk ordusu, Yunanları Anadolu'dan atmak için hazırlıklar yapmaya başlamıştı. Bu kapsamda Sad Taarruz planı hazırlanmış, ordu teşkilatı kurulmuş, ordunun eğitim ve ikmalî tamamlanmaya çalışılmıştı. 10,5 ay sonra hazırlıkların tamamlanmasıyla birlikte Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Paşa, taarruzun 26 Ağustos 1922'de yapılacağını ordu komutanlarına bildirmişti. Taarruzda sıklet merkezi Afyon'un güneyi seçilmişti.<sup>99</sup> Bu minvalde Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, 24 Ağustos'ta 1'inci Ordu mıntkasında Kocatepe'ye çıkmıştı. Bu sırada Meclis Muhafız Taburu da Gediz'de bulunmaktaydı. Tabur, 1'inci Ordu emrine verilerek İsalı'ya ve Batı Cephesi Komutanı İsmet Paşa'nın teklifiyle de Çay<sup>100</sup> doğrultusunu kapatmak ve emniyete almak göreviyle Afyon/Çobanlar İstasyonuna gönderilmişti. Meclis Muhafız Taburu, Büyük Taarruz öncesinde 8'inci Tümen emrine verilmişti.<sup>101</sup> 25 Ağustos 1922'de 4'üncü Kolordu [5, 11, 12'nci Tümenler ve emrine verilen 8'inci Tümen ve Meclis Muhafız Taburu ve ağır topçu taburlarıyla] Akarçay ile Çobanoğlu-Kilitmezarı hattı arasındaki Yunan cephesine taarruz etme emri almıştı.<sup>102</sup>

26 Ağustos 1922 günü tan yeri ağarırken Türk ordusu, Kocatepe'den genel bir taarruzla topçu ateşine başlamıştı.<sup>103</sup> Topçu ateşi o kadar şiddetlidir ki Yunan kaynaklarına göre ateşle birlikte Yunanlar, *hallaç pamuğu gibi* dağılmışlardır. Hatta "O güne kadar Küçük Asya Seferi Yunan Orduları bu kadar isabetli ve şiddetli topçu ateşi altında kalmamıştır."<sup>104</sup> Topçu ateşinden sonra Türk askerleri siperlere doğru ilerleyerek süngü hücumuyla Yunan cephesini yarmaya başlamışlardı. İlk olarak 15'inci Tümen 38'inci Alayı (Samsun Alayı) tarafından Yunan cephesi yarılmış ve Türk ordusu Başkomutanı Gazi Mustafa Kemal Paşa, cephenin ilk müjdesini almıştı.<sup>105</sup> Cephenin yarılmasından sonra 27 Ağustos akşamına kadar bütün cephede Yunan mevzileri ele geçirilmişti.<sup>106</sup> Nitekim yabancı uzmanların altı ayda alınamaz<sup>107</sup> diye rapor ettiği Yunan mevzileri kısa sürede paramparça edilmişti. 27 Ağustos'ta boğaz boğaza yapılan şiddetli muharebelerde Yunan kuvvetleri, kuzeye<sup>108</sup> Sincanlı Ovası'na atılmışlardı. Ayrıca aynı gün 8'inci Tümen<sup>109</sup>, Afyon istikametinde Yunanları takip ederek Afyon'u işgalden kurtarmıştı.<sup>110</sup> 28 Ağustos 1922'de ise 2'nci Kolordu muharebe kademesi, saat 04.30'da Afyon'a girmişti. Afyon ele geçirilince 7'nci Tümen Piyade Tugay Komutanı mutasarrıf vekili olarak atanmış ve emrine Meclis Muhafız Taburu verilmişti. Böylece şehirde yangınlar söndürülmüş ve asayiş sağlanmıştı.<sup>111</sup> Yunanların bıraktığı erzak ve eşya toplanarak depo edilmişti.<sup>112</sup> 29 Ağustos'ta Meclis Muhafız Taburu, Kütahya'yı kurtarmak üzere Mürettep Süvari Tümeni emrine verilmişti.<sup>113</sup> Bu maksadın teshil ve temini için Meclisi Muhafız Taburu Kütahya'ya hareket ettirilmiş<sup>114</sup> ve Kütahya 30 Ağustos 1922'de işgalden kurtarılmıştı.

30 Ağustos 1922'de Başkomutan Muharebesi ile Büyük Taarruz'un muharebe kısmı bitmiş ve bu tarihten itibaren Yunan kuvvetlerinin takibi başlamıştı. 31 Ağustos 1922'de 3'üncü Kolordu Komutanı, geceyi Pusan'da geçiren Meclis Muhafız Taburu'nu şose boyunca ilerletmişti.<sup>115</sup> Bu sırada 1'inci Tümen de harekete geçmişti. 1'inci Tümen yolda Kütahya'ya giden 3'üncü Kolordu emir subayını görmüş ve ondan Yunanların, Köprübaşı'nda olduğunu öğrenmişti. Tümen, kolbaşıyla Handerbend'e geldiğinde Meclis Muhafız Taburu'nun Yunanlara taarruz ettiğini görerek (15'inci Yunan Tümeni yancıları) Meclis Muhafız Taburu'na yardım ve Yunanlara taarruz etmek için öncüdeki 5'inci Piyade Alayının yürüyüşünü hızlandırma emrini vermişti. Saat

<sup>99</sup> Kemal Niş, *Türk İstiklal Harbi Büyük Taarruz 1-31 Ağustos 1922*, C. 2, Ks. 6, Kitap 2, Yay. Haz. N. Erdaş, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995, 19.

<sup>100</sup> İSH-Kutu: 1802, Gömlek: 18, Belge: 10.

<sup>101</sup> Niş, *Türk İstiklal Harbi Büyük Taarruz*, 57, 64.

<sup>102</sup> *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, 64/136, (Temmuz 2015), 2.

<sup>103</sup> İSH-Kutu: 1784, Gömlek: 82, Belge: 82-3; İSH-Kutu: 1802, Gömlek: 19, Belge: 22.

<sup>104</sup> *1919-1922 Küçük Asya Seferinin Özetlenmiş Tarihi*; Askerî Tarih Dairesi Yayınları, Atina, 1967, 723.

<sup>105</sup> A. Şevket; "İstiklal Harbi'nde 38'inci Alayla Samsun'dan İzmir'e", *Askerî Mecmuası*, S. 121, (1941), 45.

<sup>106</sup> İSH-Kutu: 1802, Gömlek: 19, Belge: 25.

<sup>107</sup> Nüzhet Bulca, *30 Ağustos Zaferine Doğru*, İstanbul: Güven Basımevi, 1949, 9.

<sup>108</sup> İSH-Kutu: 1784, Gömlek: 82, Belge: 82-5.

<sup>109</sup> İSH-Kutu: 1802, Gömlek: 19, Belge: 29; Tekçe, *Muhafız Ataturk'ü Anlatıyor*, 27.

<sup>110</sup> İSH-Kutu: 1802, Gömlek: 19, Belge: 29.

<sup>111</sup> Selim Turhan; "Batı Cephesi Kuvvetlerinin 28 Ağustos Günü Takip ve Muharebeleri", *Büyük Taarruz 70'nci Yıl Armağanı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992, 137.

<sup>112</sup> *Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi*, 8.

<sup>113</sup> Niş, *Türk İstiklal Harbi Büyük Taarruz*, 197.

<sup>114</sup> *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, 64/136, 171-173.

<sup>115</sup> Kemal Niş ve Reşat Söker, *Türk İstiklal Harbi'nde Batı Cephesi Büyük Taarruzda Takip Harekâtı*, Yay. Haz. Tevfik Ercan ve Çetin Anıt, c. 2, Ks. 6, Kitap 3, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995, 28.

19.00'da Meclis Muhafız Taburu'na yetişen 5'inci Piyade Alayı taarruza katılmış ve Yunanları tutarak Porsuk kuzeyinde 6'ncı ve 3'üncü Taburunu karşı tarafa geçirmişti. 3'üncü Tabur, köprü'nün hemen kuzeyindeki sırtları ele geçirmiş ve emniyet düzeni almıştı. Taarruz sonucu Yunan kuvvetleri çekilince Meclis Muhafız Taburu, 1'inci Tümen emrine verilmişti.<sup>116</sup>

1 Eylül 1922'de 1'inci Tümen ve Meclis Muhafız Taburu, Kütahya'dan yürüyüşe devamla gece Bardakçı-Akpınar bölgesine gelerek gecelemişti. Tabur buradan sonra Yeniköy'de 3'üncü Kolordu'nun ihtiyatı olarak görevlendirilmişti.<sup>117</sup> 5 Eylül'de ise Meclis Muhafız Taburu, Yunan kuvvetlerine baskınlar yapmak üzere İnönü'den hareketle 1'inci Tümeni takip etmişti.<sup>118</sup> 6 Eylül'de ise Meclis Muhafız Taburu, İnegöl'ün 3 km. doğusunda emir bekler vaziyette idi.<sup>119</sup> 11 Eylül'de ise 3'üncü Kolordu Komutanı ve Meclis Muhafız Taburu, Bursa'ya gelmişti. Tabur, takip boyunca Mudanya istikametine çekilmek isteyen Yunan kuvvetlerini yok etmişlerdi. Meclis Muhafız Taburu, Bursa'da şehrinin güvenliğini sağlamıştı.<sup>120</sup> Sonra Meclis Muhafız Taburu, Mudanya'ya gelmiş ve esir edilmiş olan 11'inci Yunan Tümeni'nin muhafazasını üstelenmişti. Ayrıca Büyük Taarruz'dan sonra İsmail Hakkı Efendi, binbaşı olmuştu.<sup>121</sup> 19 Ekim 1922'de ise Refet (Tümgeneral Bele) Paşa komutasında İstanbul'a giren Türk kuvvetleri arasında Meclis Muhafız Taburu'ndan da 100 kişilik bir bölük yer almıştı. 1 Mart 1923 tarihinde Ankara'ya dönen Meclis Muhafız Taburu, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Başkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı korumaya devam etmişti.<sup>122</sup> Ayrıca 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildiği zaman 101 pare top atışını Meclis Muhafız Taburu yapmış ve dünyaya Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edildiğini top pareleri ile duyurmuştu. Tabur, 1 Haziran 1927'de alay seviyesine yükseltilmiştir.<sup>123</sup>

## Sonuç

Türk İstiklal Harbi, Anadolu'daki bütün unsurların seferber edildiği topyekûn bir mücadelenin ürünüdür. Yokluklarla var edilmiş olan bu mücadelenin başarıya ulaşmasında Başkomutan Mustafa Kemal Paşa ve silah arkadaşlarıyla onların askerleri ve Türk halkının büyük gayret ve fedakârlıkları etkin olmuştur. Bütün bu gayret ve fedakârlıklar neticesinde bağımsız Türkiye Cumhuriyeti ortaya çıkmıştır.

Meclis Muhafız Taburu da Türk İstiklal Harbi'nde topyekûn mücadeleyi oluşturan parçalardan birini oluşturur. Tabur kurulduktan sonra sadece Büyük Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni ve Başkanı Mustafa Kemal Paşa'yı korumamış aynı zamanda Batı Cephesi'nde bilfiil muharebelere de katılmıştır. İhtiyat kuvveti olarak cephede görev alan Meclis Muhafız Taburu, Yunan taarruzlarını durdurmak üzere nerede ihtiyaç varsa oraya koşmuştur. Çalışmadan da anlaşıldığı üzere taburun, çok kısa aralıklarla bağlı olduğu birlik ve konusu sürekli değişiklik göstermiştir. Nitekim Batı Cephesi'nde II. İnönü Muharebesi, Aslıhanlar-Dumlupınar Muharebeleri, Kütahya-Eskişehir Muharebeleri, Sakarya Meydan Muharebesi ve Büyük Taarruz'a katılan Meclis Muhafız Taburu, Türk İstiklal Harbi tarihi sayfalarında güzide yerini almıştır. Milli Mücadele'nin askerî safhasının sona ermesinden sonra da, 1 Mart 1923'te Ankara'ya dönerek Meclis'i ve Başkanı Mustafa Kemal Paşa'yı koruma görevini devam ettirmiştir.

<b>Finansal Destek ve Teşekkür/Grant Support and Acknowledgement</b>	Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.
<b>Çıkar Çatışması/Conflict of Interest</b>	Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

<sup>116</sup> Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi, 11; Niş vd., *Büyük Taarruzda Takip Harekâtı*, 29-30.

<sup>117</sup> Niş vd., *Büyük Taarruzda Takip Harekâtı*, 61, 216.

<sup>118</sup> Niş vd., *Büyük Taarruzda Takip Harekâtı*, 224.

<sup>119</sup> Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi, 11.

<sup>120</sup> Niş vd., *Büyük Taarruzda Takip Harekâtı*, 245-248.

<sup>121</sup> Tekçe, *Muhafız Atatürk'ü Anlatıyor*, 28-29.

<sup>122</sup> Nevin Yazıcı, "Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı", <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cumhurbaskanligi-muhafiz-birligi/Erisim> Tarihi: 06.03.2022.

<sup>123</sup> Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi, 11; Tekçe, *Muhafız Atatürk'ü Anlatıyor*, 32-46.

## KAYNAKÇA

### Arşivler

MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi, *İstiklal Harbi Koleksiyonu*

### Telif Eserler

1919-1922 *Küçük Asya Seferinin Özetlenmiş Tarihi*. Atina: Askerî Tarih Dairesi Yayınları, 1967.

Artuç, İbrahim. *Kore Savaşlarında Mehmetçik*. İstanbul: Kastaş Yayınları, 1990.

*Askerî Tarih Belgeleri Dergisi* (Kasım 1991), S. 40/92.

*Askerî Tarih Belgeleri Dergisi* (Ocak 1993), S. 42/93.

Aybars, Ergun. "Heyet-i Temsiliye", <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/heyet-i-temsiliye/?pdf=3608>, Erişim Tarihi: 12.03.2022.

Aykut, Fahri. *İstiklal Savaşı'nda Kütahya ve Eskişehir Muharebeleri*. Yay. Haz. A. Tetik ve M. Ceyhan, Ankara: ATASE Yayınları, 2006.

"Birinci ve İkinci İnönü Muharebeleri (6-11 Ocak 1921-23 Mart-1 Nisan 1921)" (Ocak 2021), *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, S. 149.

Nüzhet Bulca. *30 Ağustos Zaferine Doğru*. İstanbul: Güven Basımevi, 1949.

*Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi 18 Temmuz 1920-18 Temmuz 1985*. Ankara: 1985.

Çalhan, Özden. *Türk İstiklal Harbi'nde Sakarya Meydan Muharebesinin Başlangıç Dönemindeki Olaylar ve Harekât*. Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.

Çalışlar, İzzettin. *İstiklal Savaşı Hatıraları Sakarya Meydan Muharebesi'nde 1'inci Grup*. Yay. Haz. Z. Türkmen ve H. Toker, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 2006.

Dinçer, Hasan. "Genelgeler ve Kongreler Dönemi", *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*. Ed. T. F. Ertan, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2020.

Dinçer, Hasan. "Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılması ve Yeni Türk Devleti'nin Kuruluşu". *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, ed. T. F. Ertan, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2020.

Ertuna, Hamdi. *İstiklal Harbi'nde Ayaklanmalar 1919-1921*. c. 6, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1974.

*General Papulas'ın Hatıratı*. çev. İbrahim Halil, İstanbul: Askerî Matbaa, 1928.

Güneş, İhsan. "Türkiye Büyük Millet Meclisi". *İslam Ansiklopedisi*. c. 41, İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, 2012: 593-596.

Karatamu, Selahattin. *Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi 1908-1920*. c. 3, Ks. 6, Yay. Haz. H. Toker, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1996.

Kinross, Lord. *Atatürk*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 2002.

Koç, Kadim. *Ankara'nın Kördüğümü Sakarya*. Ankara: Bilgi Yayınları, 2021.

Niş, Kemal. *Türk İstiklal Harbi Büyük Taarruz 1-31 Ağustos 1922*. c. 2, Ks. 6, Kitap 2, Yay. Haz. Nilgün Erdaş, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.

Niş, Kemal ve Reşat Söker. *Türk İstiklal Harbi'nde Batı Cephesi Büyük Taarruzda Takip Harekâtı*. Yay. Haz. Tefik Ercan ve Çetin Anıt, c. 2, Ks. 6, Kitap 3., Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1995.

Ökse, Necati, Baycan, Nusret ve Sakaryalı, Salih, *Türk İstiklal Harekâtına Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri*. Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1989.

Selahattin Selşik. *Türk İstiklal Savaşı'nda Birinci İnönü Muharebesi*. Yay. Haz. Z. Türkmen ve A. Kaptan, ATASE Yayınları, Ankara, 2006.

Tekçe, İsmail Hakkı. *Muhafız Atatürk'ü Anlatıyor*, Yay. Haz. Hasan Pulur, İstanbul: Kaynak Yayınları, 2000.

Timur, Cevdet, Atakan, Rauf, Berktaş, Aışan, Ertekin, Veli. *İdari Faaliyetler (15 Mayıs 1919-2 Kasım 1923)*. Ankara: Gnkur. Basımevi, 1975.

Timural, Ahmet, Atakan, Rauf, Berktaş, Alişan ve Timur, Cevdet. *Türk İstiklal Harbi Sakarya Meydan Muharebesi*. Ks. 2, Ankara: Gnkur. Basımevi, 1973.

Turhan, Selim. *Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi, Birinci, İkinci, Aslıhanlar-Dumlupınar Muharebeleri*. c. 2, Ks. 3, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1999.

Turhan, Selim. "Batı Cephesi Kuvvetlerinin 28 Ağustos Günü Takip ve Muharebeleri". *Büyük Taarruz 70'nci Yıl Armağanı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1992.

"Türk İstiklal Harbinde Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos-13 Eylül 1921)". *Askerî Tarih Belgeleri Dergisi*, S. 42/96 (Eylül 1993).

Önalp, Kâmil. *Türk İstiklal Harbi Kütahya-Eskişehir Muharebeleri 15 Mayıs-25 Temmuz 1921*. c. 2, Ks. 4, Ankara: Gnkur. Basımevi, 1974.

Özlü, Hüsnü. "İnönü muharebeleri", <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/inonu-muharebeleri/> Erişim Tarihi: 12.03.2022.

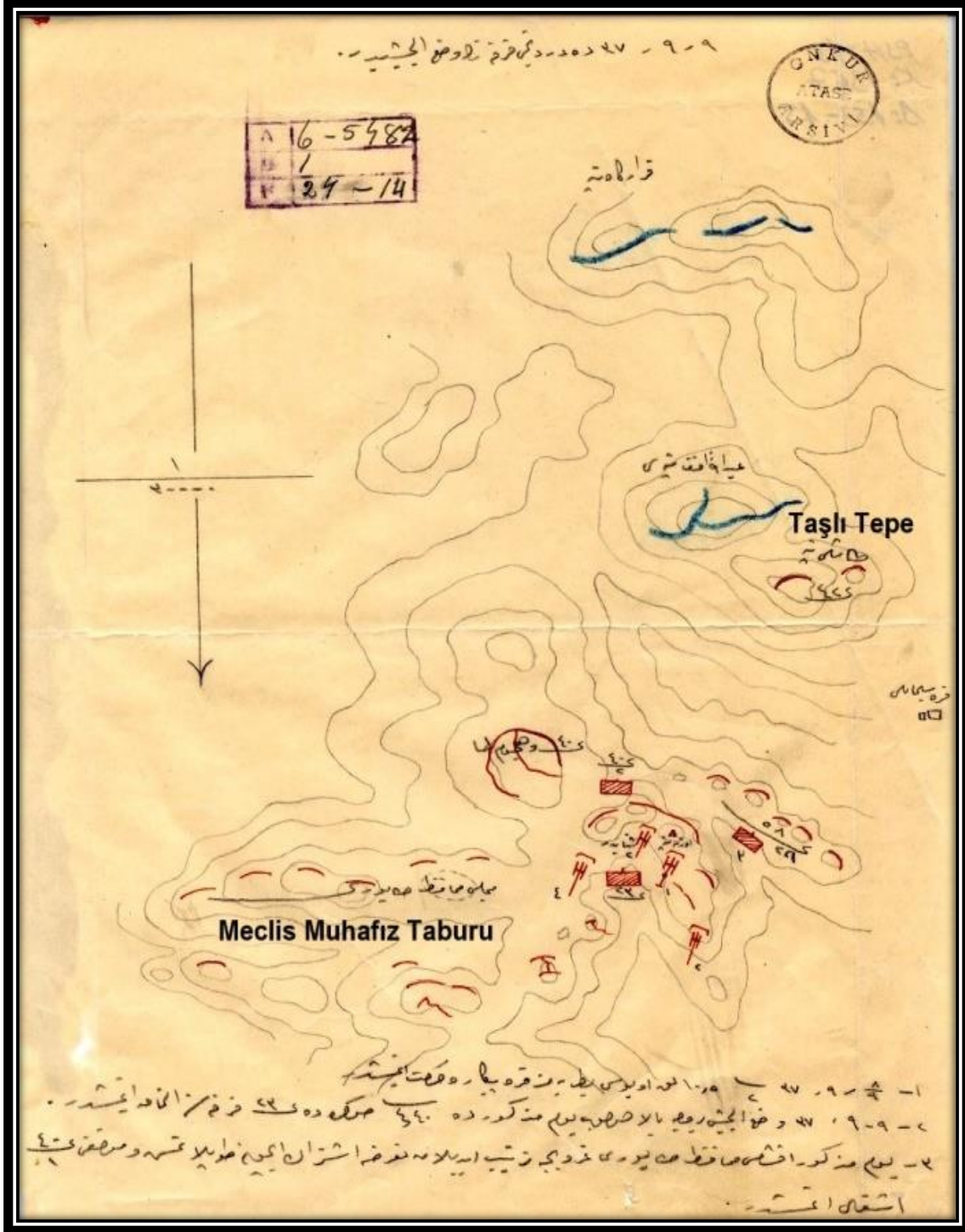
Şevket, A. "İstiklal Harbi'nde 38'inci Alayla Samsun'dan İzmir'e". *Askerî Mecmua*, S. 121 (1941).

Ulusoy, Mümtaz. *İstiklal Harbi'nde 2'nci Kolordu (1918-1921)*. Ankara: Genelkurmay Basımevi, 2006.

Yazıcı, Nevin. "Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı", <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/cumhurbaskanligi-muhafiz-birligi/>Erişim Tarihi: 06.03.2022.

EKLER

Ek-1 Sakarya Meydan Muharebesi'nde Meclis Muhafız Taburu'nun konuşu (9 Eylül 1921)



Kaynak: MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi; İSH-Kutu: 1367, Gömlek: 153, Belge: 15.

**Ek-2 Tümgeneral İsmail Hakkı Tekçe**

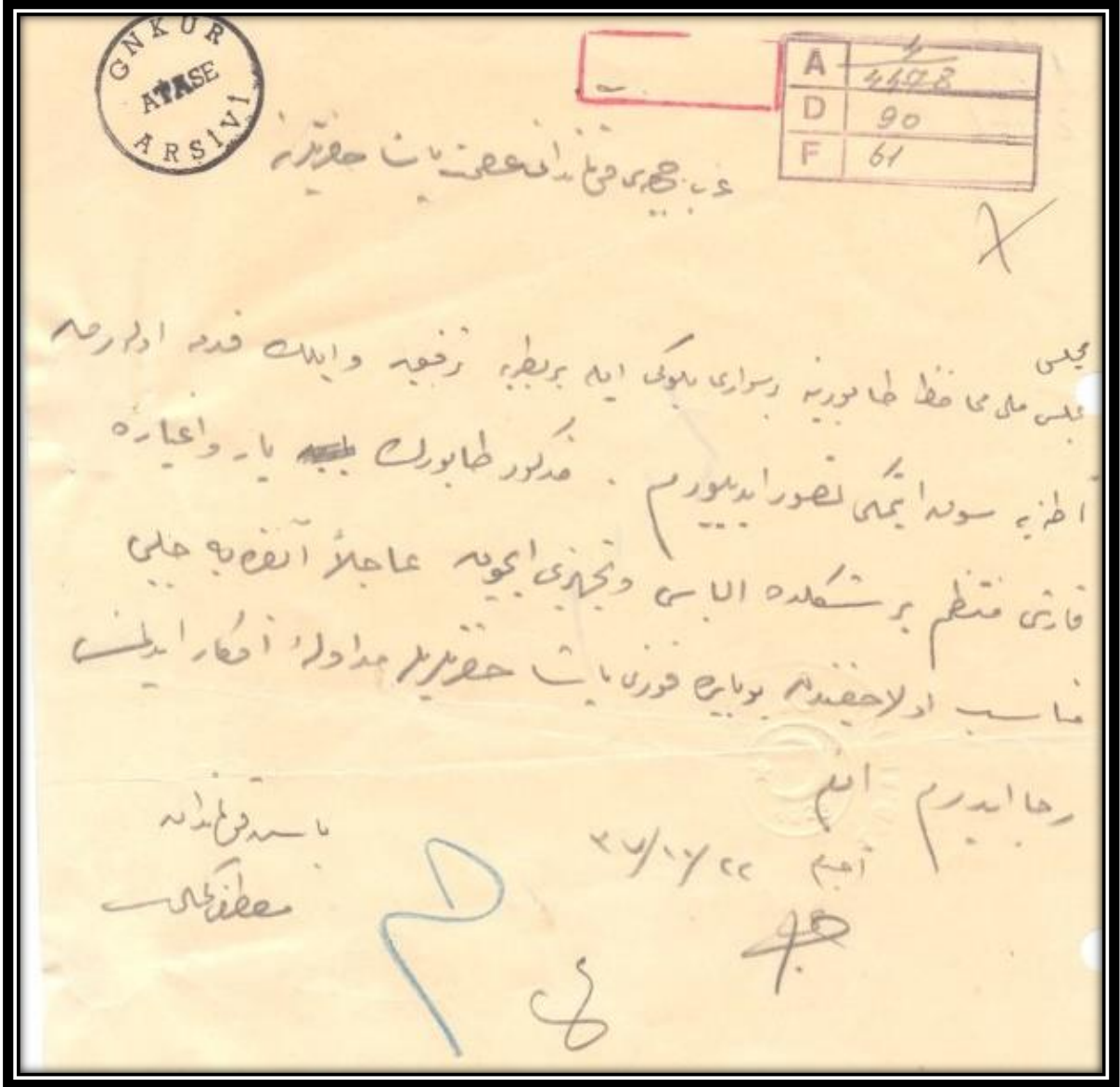


Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Tarihçesi 18 Temmuz 1920-18 Temmuz 1985, 113.





Ek-4 Sakarya Meydan Muharebesi sonrası Başkomutan Mustafa Kemal Paşa tarafından Meclis Muhafız Taburunun Ankara'ya çağrılmasına dair belge (22 Ekim 1921)



Kaynak: MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi; İSH-Kutu: 1223, Gömlek: 24.

## EK-5 Meclis Muhafız Taburunun Afyon istikametinde yürüyüşe geçme emri (27 Ağustos 1922)

A	1-4282
D	6
F	40

۷۸۸۱۷  
صادر

۳۰۳ ط

بسم الله الرحمن الرحيم  
 في يوم الاثنين  
 الثامن من شهر  
 ربيع الثاني سنة  
 ١٣٤٢ هـ  
 عدد

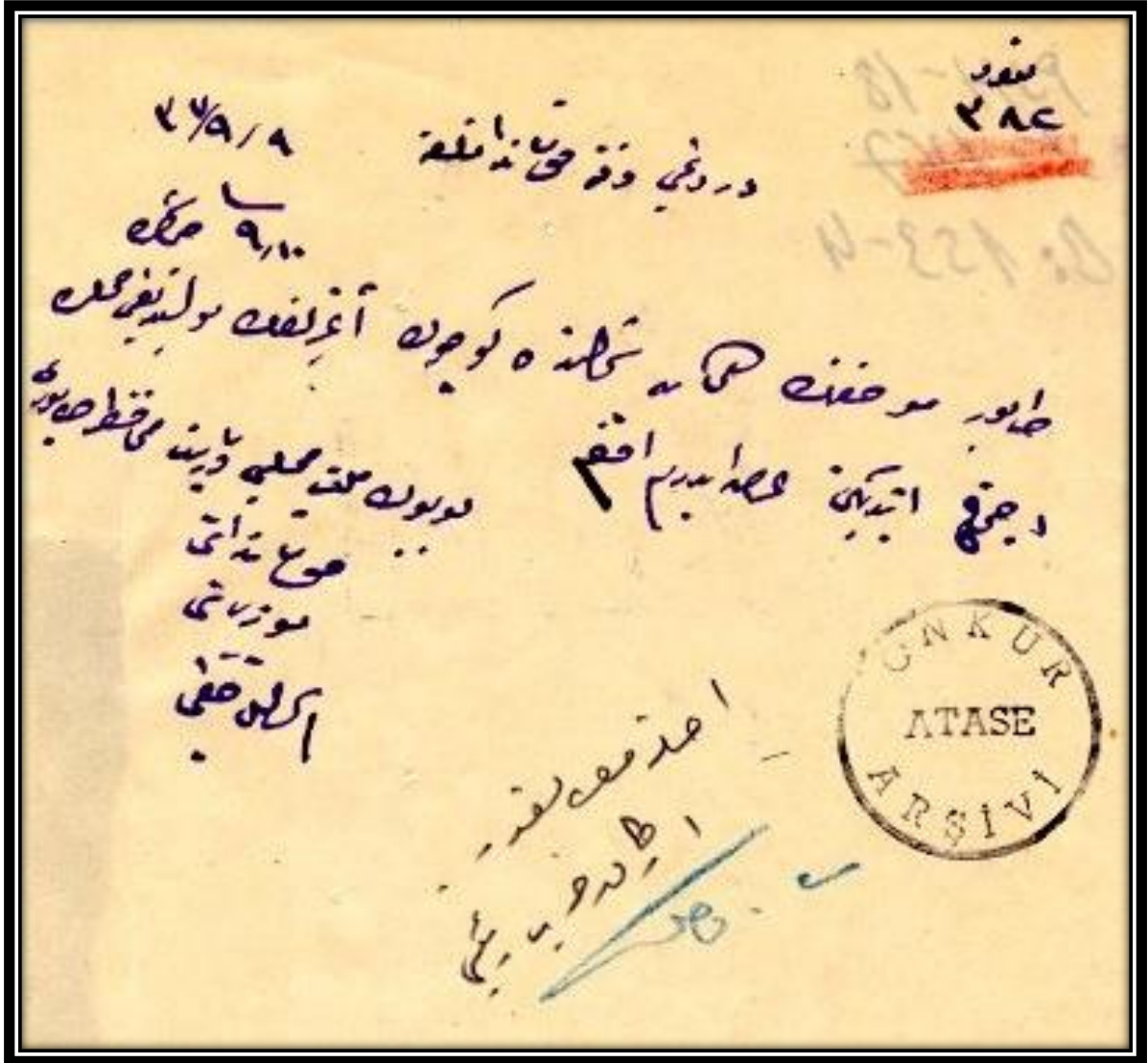
دکه معلوماً احدینہ وقتانہ در...  
 ایہی قولاً۔ در قوتانہ نہ امر آرہند۔  
 سجدہ احدہ اتفاق یوریتہ باشد۔  
 ایہی قولاً۔ در قوتانہ نہ ایہی باشد۔  
 ہدیر زدیہ و ضعیفہ کھند فاہنتہ نہ مطہر کہ  
 دفر تنظیم لفظہ می و با صدقہ دکنک جعفر نظام  
 حالہ کہ بکدر۔ ا شوام وقت کرم نہ ہدیر نہ ہدیر  
 ہدیر قوتانہ نہ درایہ صدمہ نہ  
 ۱۰۲  
 ۱۰۱۔ در قوتانہ نہ ہدیر نہ۔

غیبیہ  
 کجست

GNKUR  
 ATASE  
 ARSIVI

Kaynak: MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi; İSH-Kutu: 1784, Gömlek: 80.

Ek-6 Meclis Muhafız Taburu Komutanı İsmail Hakkı Bey imzalı bir belge (9 Eylül 1921)



Kaynak: MSB Arşiv ve Askerî Tarih Daire Başkanlığı Arşivi; İSH-Kutu: 1367, Gömlek: 153, Belge: 4.